

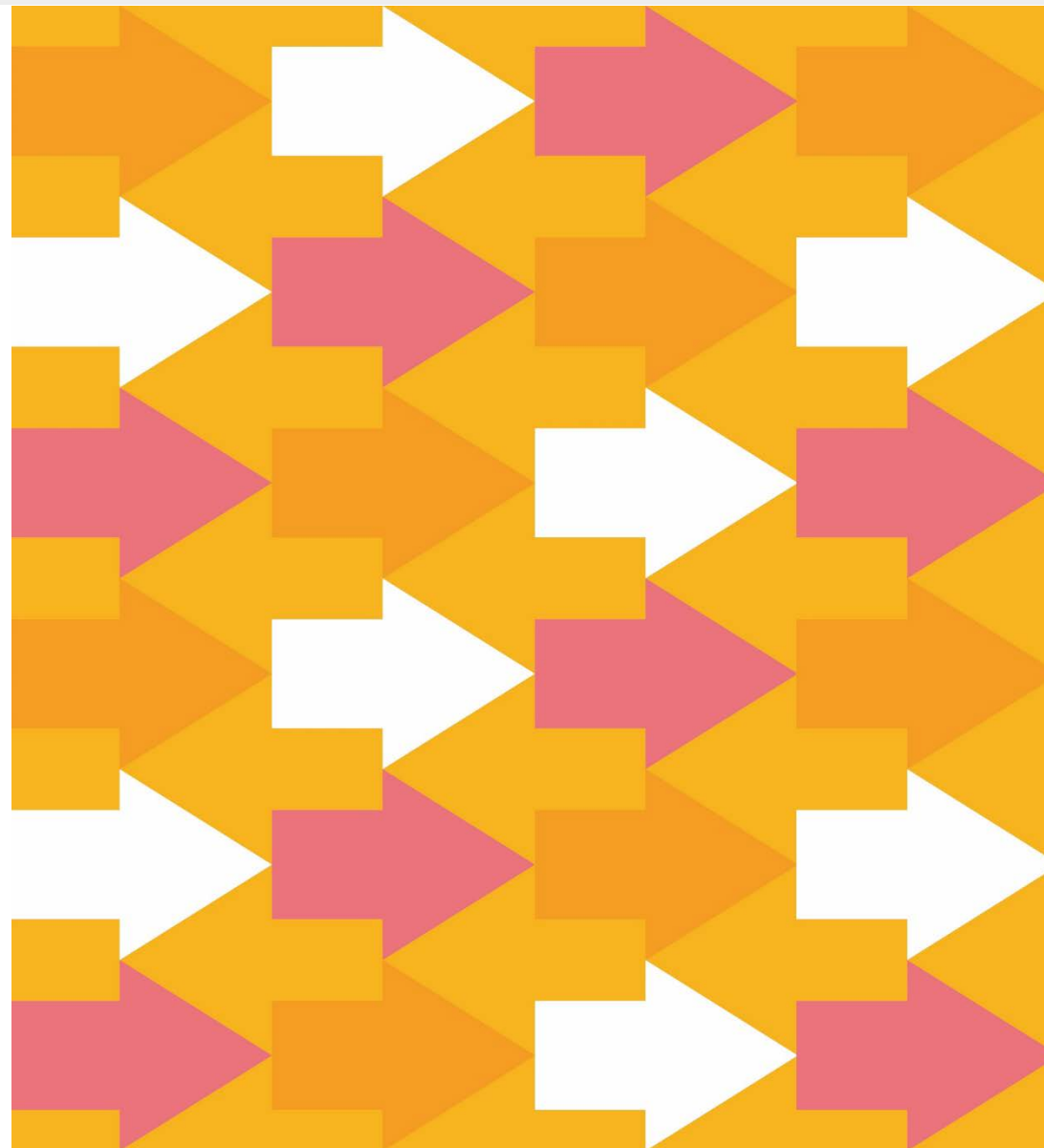
- Inleiding
- Kernboodschappen
- Controlekader
- Ontwikkelingen
- Vooruitkijkend

Gemeente Oss

Accountantscontrole 2020

Rapportage interim-bevindingen

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
15 oktober 2020

Gemeente Oss
T.a.v. het college van burgemeester en wethouders
Postbus 5
5340 BA OSS

15 oktober 2020

Referentie : WDXJ2DAEUZ76-1552498159-32

Geachte leden van het college van burgemeester en wethouders,

Hierbij ontvangt u onze rapportage van de bevindingen met betrekking tot onze tussentijdse controle van de jaarrekening van uw gemeente voor het boekjaar dat eindigt op 31 december 2020. Wij hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2020.

Onze zienswijzen, bevindingen en aanbevelingen zijn constructief besproken met de ambtelijke organisatie en de portefeuillehouder financiën.

Onze tussentijdse bevindingen zijn gebaseerd op onze werkzaamheden tot en met medio oktober 2020. Indien er na deze datum nieuwe bevindingen zijn met betrekking tot de interne beheersing, zullen wij dit met u delen in ons accountantsverslag.

Het rapport bestaat uit drie delen. Deel 1 geeft onze visie op uw interne beheersing en onze bevindingen. Deel 2 beschrijft de ontwikkelingen voor uw organisatie en uw status van voorbereiding op deze ontwikkelingen.

Deel 3 blikt vooruit op de jaareindecontrole en behandelt de meest relevante aandachtsgedieden.

Graag bespreken we de inhoud van dit verslag tijdens de vergadering met de rekeningcommissie op 29 november 2020. Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. T.A.G. van Boxtel RA

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven, T: 088 792 00 20, F: 088 792 94 13, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Kernboodschappen

Uw interne beheersing is op orde

- De basis van uw interne beheersing is op orde en biedt de mogelijkheid voor verdere digitale doorontwikkeling
- U zet de juiste stappen om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording

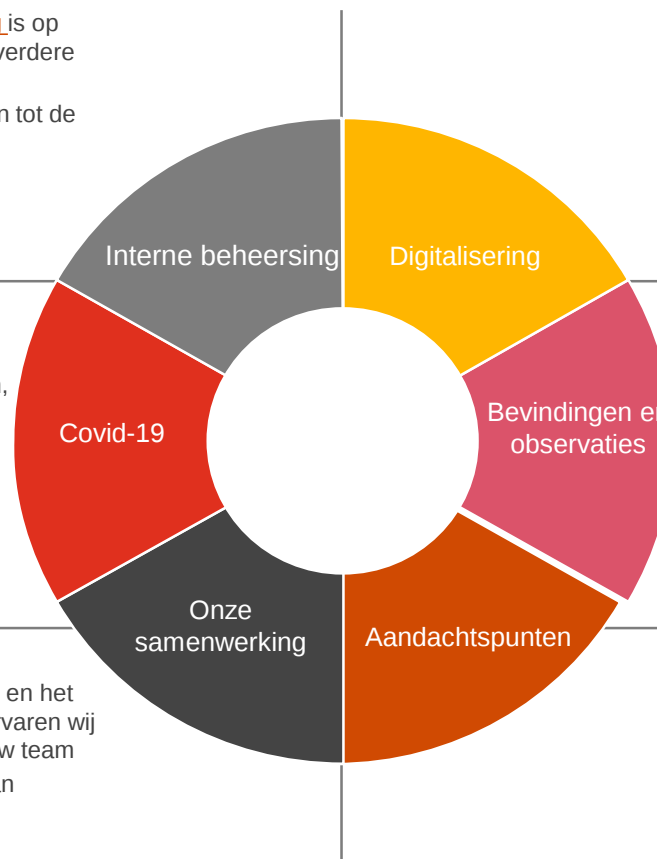
Covid-19 heeft diepgaande invloed

- Covid-19 leidt tot nieuwe regelingen, aanpassingen op bestaande regelingen en aanpassingen (aanvullingen) op de interne beheersing
- In de begroting 2021 werkt het college de impact van Covid-19 op de gemeente verder uit

Onze samenwerking

- Ondanks wisselingen aan uw zijde en het op afstand werken door Covid-19 ervaren wij een effectieve samenwerking met uw team
- Ons controleteam is ten opzichte van voorgaand jaar gelijk gebleven

Doorontwikkeling IT-beheersing met nieuwe strategie

- In de digitaliseringsstrategie staat een moderne data gedreven organisatie centraal. Dit biedt bouwstenen voor digitale beheersmaatregelen en kansen voor een digitale audit
- Digitale dreigingen nemen toe, mede door digitalisering. Wij zien dat de gemeente Oss hierop het afgelopen jaar proactief inspelt

Bevindingen en observaties

- Wij hebben geen significante tekortkomingen in uw interne beheersing geconstateerd
- In onze werkzaamheden hebben wij geen indicaties voor fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving geconstateerd
- Algemene IT-beheersmaatregelen rondom Coda en GWS zijn verbeterd ten opzichte van 2019

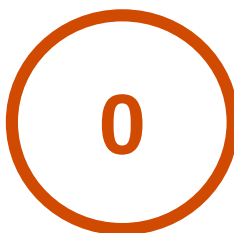

Een blik vooruit

- Uw gemeente wordt geconfronteerd met financiële en formatieve uitdagingen.
- De herziene ISA 540-standaard vraagt hogere aandacht op schattingselementen
- Het sociaal domein is in beweging waarbij we zien dat centrumregeling ten aanzien van WMO is herzien en de gemeente tijdig reageert op de effecten van deze veranderingen

Kernboodschappen

Significante tekortkomingen

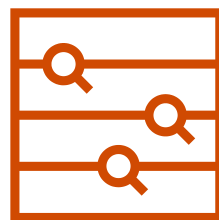
Beoordelen van uw interne controleomgeving

Wij hebben geen significante tekortkomingen in uw interne beheersing geconstateerd. Wel geven wij u diverse waarnemingen gericht op de inkooporganisatie en de IT-omgeving.

Onze aanbevelingen om de interne beheersing verder te verbeteren hebben betrekking op:

- Het koppelen van de risicoanalyse op inkopen en het borgen van prestatielevering op inkopen in het primaire proces bij de gesignaleerde risicogebieden.
- De beheersing rondom toegangsbeheer binnen de IT-organisatie.

Onze gedetailleerde waarnemingen vindt u [hier](#).

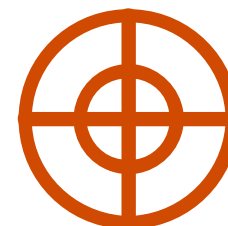

Impact van Covid-19 op onze controle

Het college werkt de impact van Covid-19 op zowel de realisatie 2020 als de begroting 2021 uit in de begroting 2021 en de tussenrapportages 2020.

Wij hebben de impact van Covid-19 besproken met het management en concluderen dat de implicaties voor de jaarrekening niet alleen de landelijke en lokale regelingen betreffen, maar ook verminderde opbrengsten en de waardering van bijvoorbeeld uitstaande leningen. Belangrijk hierin is de inschatting van de mogelijkheid om de risico's op te vangen middels het vermogen van de gemeente. Gemeente Oss kent een goede reservepositie.

De ambtelijke organisatie heeft goede procedures ingericht voor de landelijke regelingen (Tozo). Het Rijk heeft het normenkader voor de verantwoording daarover nog niet vastgesteld. Wij zullen in de controle extra aandacht geven aan mogelijk misbruik en oneigenlijk gebruik van de regelingen.

Key Control Dashboard als voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording

In 2020 is verder gewerkt aan de inrichting van het Key Control Dashboard (KCD). Dit als onderdeel van het vaststellen van de rechtmatigheid van transacties en consistente dossiervorming. Tevens geeft het KCD waardevol inzicht voor doorontwikkeling van uw processen.

Voor de verdere toelichting zie de [rechtmatigheidsverantwoording](#).

Onze visie op uw interne controlekader

In dit hoofdstuk evalueren we uw interne beheersing per onderdeel van het interne controlekader. We geven ons advies en geven aan wat de impact is van onze bevindingen op het controleplan.

Uw interne beheersing biedt voldoende aanknopingspunten voor onze controle

Het college is verantwoordelijk voor het inrichten van de interne controleomgeving die het mogelijk maakt een jaarrekening op te stellen die geen afwijkingen van materieel belang bevat door fraude of fouten.

Het rapport van de Commissie Toekomst Accountancysector, de commissie die is ingesteld om na te denken over de toekomst van de accountancy, bevestigt dat de kwaliteit van de werkzaamheden van de controlerend accountant gedeeltelijk wordt bepaald door de kwaliteit van het verslaggevingsproces bij de klant. Dit vereist een grotere betrokkenheid van het college en de raad, ook met betrekking tot niet-financiële informatie.

Het college stelt de raad ten minste een keer per jaar op de hoogte van de hoofdlijnen van het beleid, de algemene en financiële risico's en het beheersings- en controlesysteem van de gemeente. De gemeente maakt gebruik van een rekeningcommissie, waarbij de belangrijkste taken zijn;

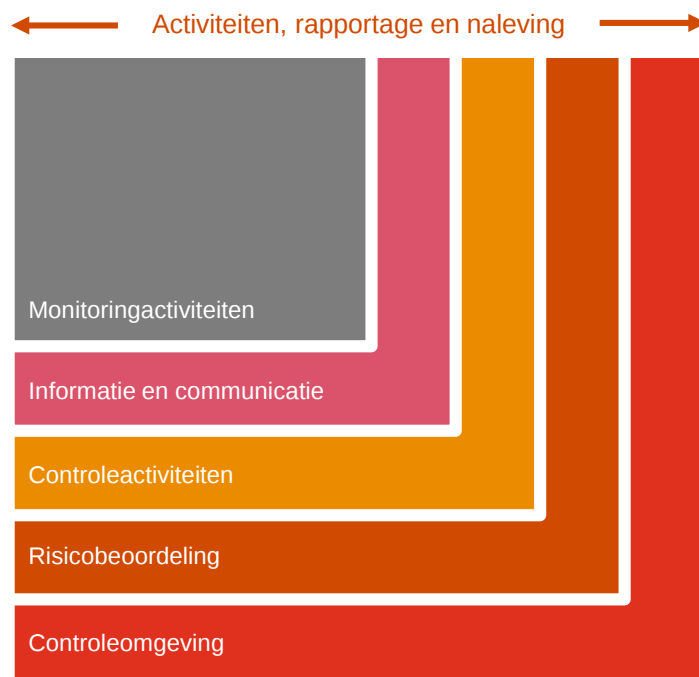
- het bewaken van het verslaggevingsproces en het doen van voorstellen om de integriteit van het proces te waarborgen;
- het bewaken van de effectiviteit van het interne beheersingssysteem en het melden van risico's voor wat betreft de financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze conclusie is dat de elementen van uw controleomgeving gezamenlijk een juiste basis vormen voor de andere onderdelen van de interne controle. Op basis van ons geheel aan observaties met betrekking tot het niveau van volwassenheid van de onderdelen van de interne beheersing zijn wij van mening dat een controlestrategie die vooral gebruik maakt van gegevensgerichte controle-informatie hier passend is. Dit wijkt niet af van ons oorspronkelijke controleplan.

Onze observaties van uw controleomgeving

De controleomgeving van de gemeente Oss vormt de basis voor een goede opzet van de processen en effectieve werking hiervan. Hieronder hebben we uw interne controleomgeving geëvalueerd per onderdeel van de interne beheersing en geven wij u onze aanbevelingen. Onze conclusie is dat de elementen van de controleomgeving gezamenlijk een juiste basis vormen voor de andere onderdelen van de interne controle.

Controleomgeving

Gemeente Oss kenmerkt zich door een stevige controleomgeving waarbinnen het college streeft naar integriteit en ethische waarden.

De dualisering van het gemeentebestuur, waarbij de raad het beleid bepaalt en het college dit beleid uitvoert, zorgt voor een natuurlijke belangentegenstelling waarbinnen verantwoording wordt afgedwongen.

Risicobeoordeling

Het management heeft de gemeentebrede risicobeoordeling geactualiseerd naar aanleiding van Covid-19, hetgeen niet heeft geleid tot verhoogde risico's van inbreuk op cyberveiligheid, fraude of continuïteit. Wel adviseren wij de gemeentebrede frauderisico analyse periodiek te actualiseren.

Controleactiviteiten

Oss kent een sterke interne beheersing welke voldoende basis vormt voor onze controle. Wij merken hier op dat afdeling F&C middels het Key Control Dashboard actieve stappen zet tot het in kaart brengen van processen, beheersmaatregelen en risico's en een belangrijke rol vervult gericht op het verbeteren van deze processen.

Informatie en communicatie

We zien dat u binnen rapportages gebruikmaakt van relevante en leesbare informatie. Dit resulteert in een hoge wendbaarheid en doelgerichtheid van rapportages. Een voorbeeld hiervan is de Kadernota, welke in het licht van huidige omstandigheden vormgegeven is als een prioriteitennota. Met hierbij de koppeling en ontsluiting van data uit Lias.

Monitoringactiviteiten

De inrichting van de Planning&Control-cyclus en inrichting van de verbijzonderde interne controle vormt een sterke basis voor de monitoring van de interne beheersomgeving.

- Inleiding
- Kernboodschappen
- ☆ Controlekader
 - Controleomgeving
 - Frauderisicobeheersproces**
 - IT-risico's en -beheersing
 - Status per proces
- Ontwikkelingen
- Vooruitkijkend

Update ten aanzien van de frauderisicoanalyse

In ons controleplan hebben wij onze gezamenlijke initiële frauderisicoanalyse opgenomen. Als onderdeel van onze tussentijdse controle hebben wij vastgesteld of beheersmaatregelen zijn getroffen om deze frauderisico's te ondervangen.

Daarnaast hebben wij de opzet van de interne beheersing van uw belangrijkste financiële processen beoordeeld. Hieruit blijken geen aanvullende frauderisico's ten opzichte van onze controleplan. In onderstaande tabel hebben wij de uitkomsten voor u samengevat.

	Geconstateerd frauderisico	Reeds in controleplan opgenomen	Nieuw in tussentijdse controle	In opzet aanwezige beheersmaatregel om risico te ondervangen	Restrisico
1	Het risico op doorbreken van interne beheersing door management	●		Gezien de aard van het risico hebben interne beheersings-maatregelen heeft effect op het mitigeren van dit risico.	Hoog
2	Risico op omkoping en corruptie	●		De gemeente heeft functiescheiding in haar processen waarborgen opgenomen.	Hoog

Geen indicaties van fraude

Ten tijde van de interim-controle hebben we geen aanwijzingen voor fraude aangetroffen.

Geen situaties waarin wet- en regelgeving niet wordt nageleefd

Ten tijde van de interim-controle hebben we geen situaties aangetroffen waarin wet- en regelgeving niet worden nageleefd.

Inleiding

Kernboodschappen

★ Controlekader

Controleomgeving

Frauderisicobeheersproces

IT-risico's en -beheersing

Status per proces

Ontwikkelingen

Vooruitkijkend

IT-risico's en interne beheersing

Reikwijdteoverwegingen voor IT-applicaties die van belang zijn voor de controle

Om inzicht te krijgen in het IT-landschap en de IT-risico's hebben wij, op basis van belangrijke bedrijfsprocessen die van belang zijn voor de financiële verslaggeving, uw IT-documentatie beoordeeld, met inbegrip van:

- de transactiecategorieën in de bedrijfsvoering van de organisatie die van belang zijn voor de jaarrekening;
- de procedures, binnen zowel de geautomatiseerde als handmatige IT-applicaties, waarmee die transacties in gang worden gezet, geautoriseerd, verwerkt, vastgelegd en gerapporteerd.

Op basis van onze beoordeling hebben we vastgesteld welk applicatiesysteem en welke datawarehouses of rapportages relevant zijn voor de controle.

Algemene IT-beheersingsmaatregelen zijn nodig om de integriteit en betrouwbaarheid ervan aan te pakken. Zie ook de paragraaf [IT-beheersingsmaatregelen](#).

Inleiding

Kernboodschappen

☆ Controlekader

Controleomgeving

Frauderisicobeheersproces

IT-risico's en -beheersing

Status per proces

Ontwikkelingen

Vooruitkijkend

IT ontwikkelingen, risico's en interne beheersing

Digitalisering brengt naast kansen, ook risico's met zich mee

Gemeente Oss heeft met haar digitaliseringsstrategie de ambitie uitgesproken een moderne data gedreven organisatie te willen zijn, waarbij het verbeteren van de dienstverlening richting burgers en bedrijven centraal staat. De plannen voor deze complexe digitale transformatie zijn in de afrondende fase. Een voorbeeld van de toenemende digitalisering is dat gemeente Oss robots inzet voor het versturen van facturen naar debiteuren. Daarnaast loopt er een traject om Identity Access Management (IAM) te implementeren en zo het managen van autorisaties te vereenvoudigen en uiteindelijk te automatiseren. Wij zien de implementatie van IAM als een belangrijke stap in het beter beheersen van autorisaties en de verbetering van informatiebeveiliging rondom kritische systemen als Coda en GWS. Covid-19 heeft daarnaast geleid tot een versnelde digitalisering onder andere door de bredere uitrol van Microsoft Teams.

De digitaliseringsslag biedt bouwstenen voor de implementatie van nieuwe geautomatiseerde beheersmaatregelen. Digitalisering biedt tevens mogelijkheden binnen onze controle, zoals het inkoopproces waarbinnen wij reeds steunen op geautomatiseerde beheersmaatregelen. Bij ontwikkeling van interne (geautomatiseerde) beheersmaatregelen is het in het bijzonder van belang om deze in opzet te beschrijven en actueel te houden, daar deze niet meer zichtbaar zijn in uitvoering.

Digitalisering brengt naast kansen, ook risico's met zich mee. In bijgaand wiel diagram zijn verschillende IT-risico's benoemd die van toepassing zijn voor gemeente Oss. In het kader van de jaarrekeningcontrole 2020 hebben wij met name beoordeeld hoe gemeente Oss de IT-risico's beheerst rondom third-partymanagement, logische toegangsbeveiliging, wijzigingsbeheer en continuïteit.

Wij adviseren om bij de toenemende digitalisering aandacht te blijven geven aan de risico's die aanwezig zijn. Een goed voorbeeld hiervan is dat gemeente Oss actief kijkt naar de informatiebeveiligingsrisico's bij de pilot met robots.

IT-beheersingsmaatregelen

Algemene IT-beheersmaatregelen Coda en GWS zijn verbeterd ten opzichte van 2019

Wij hebben ons opnieuw verdiept in uw IT-beheerprocessen. De focus lag hierbij op het beoordelen van de IT-beheersingsmaatregelen rondom de IT-systemen die relevant zijn voor de jaarrekeningcontrole: Coda (Financiële administratie) en GWS (Sociale zaken systeem). Aanvullend hebben wij ook enkele IT-beheersmaatregelen op uw netwerk beoordeeld. In de tabel rechts ziet u samenvattend de status van de IT-beheersprocessen ten opzichte van vorig jaar.

Samenvattend zien we dat de belangrijkste IT-beheerprocessen als wijzigingsbeheer, autorisatiebeheer en logische toegangsbeveiliging binnen gemeente Oss in opzet en bestaan verbeterd zijn ten opzichte van 2019. Zo zijn de tekortkomingen rondom het wijzigingsbeheerproces opgevolgd door de gemeente. Ten aanzien van een aantal specifieke IT-risico's hebben wij vastgesteld dat de bevindingen van toepassing blijven. De volgende slide bevat een overzicht van onze detailbevindingen en aanbevelingen. De belangrijkste aanbevelingen zijn:

- [Formaliseer het autorisatiebeheerproces](#)
- [Richt monitoring in op accounts met vergaande autorisaties binnen Coda, GWS en de onderliggende databases](#)
- [Scherp de wachtwoordrestricties op Oracle-databaseaccounts aan.](#)

		Algemene IT-beheersingsmaatregelen		
		Wijzigingsbeheer	Autorisatiebeheer en toegangsbeveiliging	Continuïteit van gegevensverwerking
Applicatie	Coda <i>Financiële administratie</i>	2019	●	●
		2020	●	●
	GWS <i>Sociale zaken systeem</i>	2019	●	●
		2020	●	●

- [Observaties en bevindingen](#)
- Geen uitzonderingen opgemerkt

IT-tekortkomingen

De beveiliging, integriteit en betrouwbaarheid van uw financiële informatie zijn afhankelijk van juiste toegangscontroles, wijzigingsbeheer en operationele interne beheersingsmaatregelen. IT-systemen worden steeds vaker geïntegreerd in bedrijfsprocessen en beheersingsmaatregelen inzake financiële informatie. De onderstaande tabel biedt een overzicht van onze tekortkoming en aanbevelingen ten aanzien van Coda (Financiële administratie) en GWS (Sociale zaken systeem). Tevens lichten wij toe wat het effect van de tekortkoming is voor de controleaanpak.

Vastgestelde tekortkoming en risico	Aanbeveling	Effect controleaanpak
1. Een formele procedure voor het toekennen/wijzigen/verwijderen van autorisaties binnen het netwerk en systemen ontbreekt. Daarnaast worden functiewijzigingen en daaruit voortkomende autorisatiewijzigingen momenteel ad hoc verwerkt. Het risico bestaat dat gebruikers ongeautoriseerde toegang hebben tot systemen of autorisaties niet in lijn zijn met de functie van de betreffende medewerker, met mogelijke ongeautoriseerde handelingen tot gevolg	Stel een autorisatieprocedure op voor het toekennen, muteren, verwijderen en periodiek controleren van autorisaties. Wij adviseren om alle mutaties in autorisaties van applicaties conform het reguliere autorisatiebeheerproces te verwerken en centraal te registreren.	Gevolg voor de controleaanpak is dat aanvullende werkzaamheden nodig zijn om vast te stellen dat functiescheidingen in GWS en Coda het hele controlejaar hebben gewerkt. F&C voert aanvullende werkzaamheden uit om vast te stellen of autorisaties terecht zijn. Voor de controle zullen we van deze werkzaamheden gebruik maken.
2. Activiteiten/transacties van accounts met vergaande autorisaties binnen Coda en GWS worden niet uitgevoerd. Tevens beschikt gemeente Oss niet over een gestructureerde werkwijze voor het periodiek valideren van de juistheid van databasegebruikers met schrijfrechten binnen Coda en GWS. Het risico bestaat dat ongeautoriseerde wijzigingen ongemerkt kunnen worden doorgevoerd, waardoor data-integriteit niet gewaarborgd is en geautomatiseerde beheersmaatregelen, autorisatiebeperkingen en functiescheidingen worden omzeild.	Richt monitoring in op accounts met vergaande autorisaties binnen Coda, GWS en de onderliggende databases. Waarborg daarbij dat er een zichtbare audittrail is.	Gevolg voor de controleaanpak is dat aanvullende werkzaamheden nodig zijn om vast te stellen dat functiescheidingen in GWS en Coda het hele controlejaar hebben gewerkt

Inleiding

Kernboodschappen

☆ Controlekader

Controleomgeving

Frauderisicobeheersproces

IT-risico's en -beheersing

Status per proces

Ontwikkelingen

Vooruitkijkend

Vereiste communicatie

Inhoudsopgave

IT-tekortkomingen

Vastgestelde tekortkoming en risico

3. De wachtwoorden van een deel van de Oracle-databaseaccounts voor de systemen (waaronder CODA en GWS4all) verlopen niet. Op de Coda-database betreft dit negen accounts en op GWS4all-database dertien accounts.

Aanbeveling

Scherp de wachtwoordrestricties op Oracle-databaseaccounts aan.

Effect controleaanpak

Gevolg voor de controleaanpak is dat aanvullende werkzaamheden nodig zijn om vast te stellen dat functiescheidingen in GWS en Coda het hele controlejaar hebben gewerkt.

4. Binnen de applicaties GWS en Coda is logging actief op kritische handelingen van gebruikers. Monitoring op kritische activiteiten ontbreekt echter.

Richt monitoring in op kritische activiteiten binnen Coda en GWS om vast te stellen dat er geen ongeautoriseerde handelingen zijn uitgevoerd.

Geen directe impact op de controleaanpak.

5. Binnen het netwerk zijn een achttien verouderde besturingssystemen actief welke niet meer worden ondersteund door de leverancier. Het betreffen de volgende systemen:

- * Windows Embedded standard (12)
- * Windows Server 2008 R2 Standard (3)
- * Windows Server 2008 R2 Enterprise (3)

Upgrade of vervang de verouderde besturingssystemen naar/door een versie die wel wordt ondersteund.

Geen directe impact op de controleaanpak.

Het risico bestaat dat er door deze verouderde operatingsystems kwetsbaarheden ontstaan in de beveiliging van de operatingsystems doordat er geen securitypatches meer beschikbaar worden gesteld door de leverancier.

☰ Inleiding

ⓘ Kernboodschappen

★ Controlekader

Controleomgeving

Frauderisicobeheersproces

IT-risico's en -beheersing

Status per proces

🌐 Ontwikkelingen

👁 Vooruitkijkend

Vereiste communicatie

Inhoudsopgave

IT-tekortkomingen

Vastgestelde tekortkoming en risico	Aanbeveling	Effect controleaanpak
6. De wachtwoordrestricties voor Coda zijn beperkt en dwingen geen minimale wachtwoord leeftijd af. Het risico op ongeautoriseerde toegang tot Coda neemt toe.	Scherp de wachtwoordrestricties binnen Coda aan.	Geen directe impact op controleaanpak
7. Gemeente Oss heeft meerdere maatregelen getroffen om de continuïteit van de gegevensverwerking te waarborgen. Zo beschikt de gemeente over een rampenplan en is er een uitwijkvoorziening welke jaarlijks wordt getest. Een integraal Business Continuity Plan ontbreekt echter. Het risico bestaat dat de gemeente Oss onvoldoende in staat is om de continuïteit van de gegevensverwerking te waarborgen in geval van rampen.	Stel een integraal Business Continuity Plan op	Geen directe impact op de controleaanpak.

 Inleiding Kernboodschappen **Controlekader**

Controleomgeving

Frauderisicobeheersproces

IT-risico's en -beheersing

Status per proces

 Ontwikkelingen Vooruitkijkend

Vereiste communicatie

Inhoudsopgave

Digitale dreigingen nemen toe, mede door digitalisering

Het afgelopen jaar zijn er verschillende cyberincidenten geweest waarbij duidelijk is geworden wat de impact van een aanval of storing kan zijn op de continuïteit, financiën en reputatie van de getroffen organisatie. Kwetsbaarheden in Citrix en ransomwareaanvallen zoals bij Universiteit van Maastricht zijn hier enkele voorbeelden van. De toenemende digitalisering, mede door Covid-19, maakt dat uw organisatie nog afhankelijker is geworden van IT. De permanente dreiging van cyberincidenten maakt dat u blijvend aandacht moet besteden aan uw digitale weerbaarheid.

Wij hebben gesproken met de Security Officer om ons begrip te actualiseren hoe de gemeente omgaat met cyber- en privacyrisico's en weerbaar blijft tegen cyberdreigingen. We merken op dat we een diepgaande beoordeling hebben uitgevoerd om vast te stellen of gemeente Oss adequate maatregelen heeft getroffen om te voldoen aan relevante wet- en regelgeving rondom de beveiliging van persoonsgegevens en cybersecurity. De belangrijkste maatregelen die gemeente Oss getroffen heeft zijn:

- Een actueel informatiebeveiligingsbeleid en procedures onder andere voor het melden van datalekken.
- Technische maatregelen voor het beveiligen van de IT-infrastructuur waaronder firewalls, netwerkbeveiliging en antivirussoftware;
- Monitoring door middel van permanente kwetsbaarheidsscans op de IT-infrastructuur;
- Awareness-campagnes uitgevoerd omtrent veilig werken en phishing.

We hebben begrepen dat zich in 2020 geen grote cyberincidenten en datalekken hebben voorgedaan en dat deze geen impact hebben op de jaarrekeningcontrole.

Een goede beveiligingsstrategie verkleint het risico op incidenten. Wij adviseren u regelmatig een cybersecuritytest te blijven uitvoeren om inzicht te krijgen in de risico's en kwetsbaarheden. Daarnaast is van belang om niet uitsluitend maatregelen te treffen ter voorkoming van cyberincidenten en datalekken maar u voor te bereiden op mogelijke aanvallen, bijvoorbeeld door het periodiek uitvoeren van een digitale brandweeroefening. Wij onderschrijven het belang van de lopende ontwikkelingen als de implementatie van Multifactor-authenticatie en het opzetten van Identity Access Management (IAM).

Lessons learned ransomware-aanvallen

Naar aanleiding van de cyberaanval eind december 2019 heeft Universiteit van Maastricht de belangrijkste geleerde lessen gedeeld, aangevuld met eigen inzichten. Dit betreffen onder andere:

- Vergoot de 'awareness' van medewerker en afhandeling van 'phishing-mails'
- Richt technische maatregelen in als het periodiek updaten van software, het segmenteren van netwerken en zorgen voor goede monitoring (bijvoorbeeld via een SIEM)
- Gebruik van accounts volgens het principe 'least privilege'
- Waarborg dat er dubbele back-ups zijn en zorg dat deze ook offline beschikbaar zijn.
- Maak een Incident Response plan om snel en adequaat te kunnen reageren op een cyberincident.

Inleiding

Kernboodschappen

☆ Controlekader

Controleomgeving

Frauderisicobeheersproces

IT-risico's en -beheersing

Status per proces

Ontwikkelingen

Vooruitkijkend

Vereiste communicatie

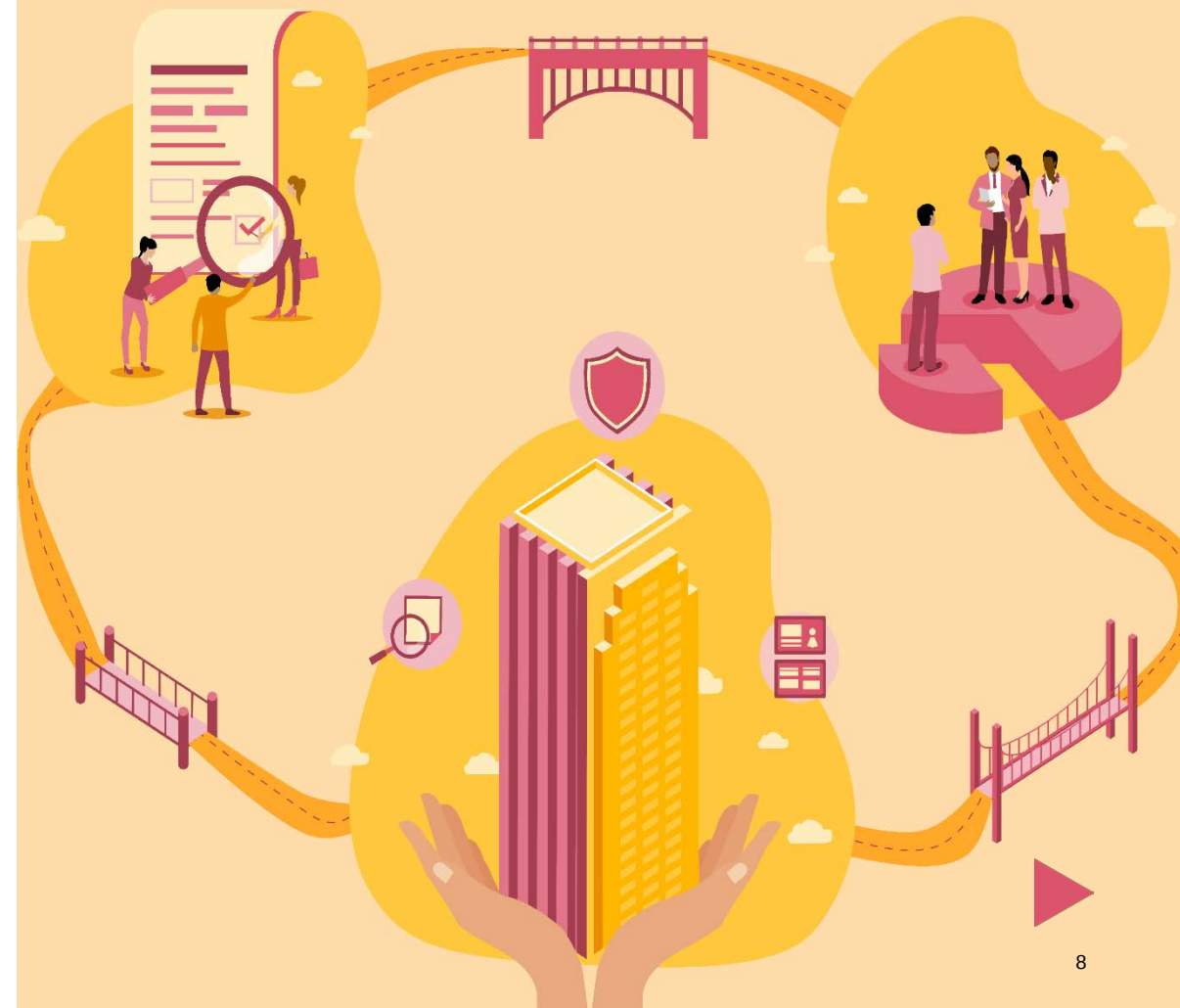
Inhoudsopgave

Status per proces

De interne beheersing is toereikend voor onderbouwing van de jaarrekening en rechtmatigheidsverantwoording

In voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording wordt momenteel een inventarisatie van processen, beheersmaatregelen en risico's uitgevoerd door afdeling F&C. Deze inventarisatie vormt de basis voor de toekomstige interne controles op rechtmatigheid.

Hiermee merken we op dat de controles gericht op de rechtmatigheidsverantwoording belegd zijn in de derde lijn. Waarbij gesteund wordt op processen en beheersing in de eerste en tweede lijn. Wij adviseren u te onderzoeken in hoeverre mogelijkheden bestaan rechtmatigheidscontroles te verweven binnen de eerste en tweede lijn. Hiermee wordt de bewustzijn binnen de organisatie vergroot en worden potentiële onrechtmatigheden in vroeg stadium geïdentificeerd, of zelfs voorkomen.

Kwaliteit van de interne beheersing is op orde

Zoals in voorgaande jaren concluderen wij dat de interne beheersing binnen gemeente Oss op orde is. Hierin zien we dat de afdeling F&C een belangrijke rol vervult in de aansturing en ontwikkeling van de interne beheersing.

Klik [hier](#) voor een toelichting op het *lines of defence*-model

Middels het Key Control Dashboard zet u stappen tot het in kaart brengen van processen, risico's en beheersmaatregelen. Hiermee vormt dit Key Control Dashboard een belangrijke basis voor verdere doorontwikkeling van de interne beheersing, en voor het bepalen van controleplannen ten behoeve van de [rechtmatigheidsverantwoording](#).

Het KCD wordt ook gebruikt voor het aangaan van gesprekken in de organisatie en doorontwikkeling van de interne beheersing. Op het moment zijn de primaire processen onderhanden, waaronder inkoop & aanbestedingen, subsidies en salarissen.

Legenda

- In opzet ontoereikend
- ◐ In opzet toereikend, maar één of meerdere beheersmaatregelen bestaan in de praktijk niet
- Proces is adequaat opgezet en beheersmaatregelen bestaan
- ◆ Niet van toepassing

	Proces	Line of defence			T.o.v. 2019
		1	2	3	
BEDRIJFSVOERING	 Inkopen en betalingen	◐	●	●	➔
	 Aanbestedingen	●	●	●	➔
	 Salarissen	●	●	●	➔
	 Inkomende subsidies	●	●	●	➔
	 IT	◐	◐	◐	➔
FYSIK	 Grondexploitatie	●	●	●	➔
	 Vastgoed beheer	●	●	●	➔
	 Bouwleges	●	●	●	➔
SOCIAAL	 Sociaal domein	●	●	●	➔
	 Sociale zaken	●	●	●	➔
	 Verstrekte subsidies	●	●	●	➔

Wat is het lines of defence-model?

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het 'three lines of defence'-model. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen:

- In de **eerste lijn**: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- In de **tweede lijn**: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar *checks and balances* ingericht zijn om fouten te signaleren.
- In de **derde lijn**: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

	1e lijn Lijnmanagement	2e lijn Ondersteuning	3e lijn Interne controle
	Afdelingen	Bedrijfsvoering	F&C
gemeente	• Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid transacties binnen eigen processen • Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C-producten	• Ondersteunt de afdelingen bij de optimalisering van de primaire processen. • De administratie voert bij de verwerking een aantal primaire controles uit op de 1e lijn.	• F&C voert interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel kritische processen. • Adviseert over verbetering in de 1e en 2e lijn
PwC	• Adviseert (met de VIC) preventieve interne controlemaatregelen in het primaire proces • Geeft feedback om leesbaarheid/informatiewaarde P&C-documenten te verhogen	• Adviseert preventieve interne controlemaatregelen in het ondersteunende proces en de IT • Geeft adviezen om effectiviteit control-werkzaamheden te vergroten	• Adviseert/klankbord om te komen tot een effectieve en efficiënte controleaanpak • Maakt waar mogelijk gebruik van de werkzaamheden van de IC

Wij rapporteren via het push-leftprincipe

Het push-leftprincipe is er op gericht de interne beheersing in de 1e en 2e lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de 1e en 2e lijn, dan zullen wij deze daarom rapporteren als bevinding, ook als deze in de 3e lijn met verbijzonderde interne controle ondervangen wordt.

Toelichting bevindingen Inkopen en betalingen

Bevinding: 2020-1

Line of defence ①	Waarneming Zichtbare vaststelling prestatielevering in combinatie met functievermenging in het inkoopproces. Risico en aanbeveling Een budgethouder heeft de mogelijkheid om bestellingen te plaatsen, goederen te ontvangen en ook de factuur te autoriseren. Het risico bestaat hiermee dat leveringen niet bedrijfsmatig zijn of dat leveringen niet hebben plaatsgevonden. In het primaire proces bestaat geen formele controle op het aspect van prestatielevering. Hiermee bestaat het risico op onrechtmatige inkoop en uitstroom van middelen. Gemeente Oss is zich bewust van dit risico, maar wil ook een weloverwogen vervolgtraject inzetten. Voor 2020 voert de afdeling F&C achteraf deelwaarnemingen uit om prestatielevering vast te stellen.	Prioriteit Hoog	Managementreactie We willen inderdaad een weloverwogen vervolgtraject in gang zetten. Het bestaande financiële systeem kent slechts beperkte mogelijkheden tot zichtbare vaststelling van prestatielevering. We willen bij doorontwikkeling van het financiële systeem verdere vervolgstappen in gang zetten.
--	--	-----------------------------------	---

Inleiding

Kernboodschappen

Controlekader

Ontwikkelingen

Rechtmatigheid

Impact van Covid-19

Inzake schattingen

WNT-ontwikkelingen

Overige ontwikkelingen

Vooruitkijkend

Ontwikkelingen

Op basis van kennis van de algemene ontwikkelingen en de uitgevoerde werkzaamheden noteren wij de belangrijkste aandachtspunten voor uw gemeente.

Wij gaan in op de status van de invoering van de [rechtmatigheidsverantwoording](#), de impact van [Covid-19](#) voor de processen en verantwoording en de gevolgen van de [herziene standaard voor schattingen](#) (Standaard 540).

Daarnaast geven wij een update inzake de wijzigingen in de [WNT](#) en bekijken wij [overige wijzigingen](#) in de wet- en regelgeving.

Inrichting rechtmatigheidsverantwoording loopt op schema

In onze eerdere rapportages hebben wij u geïnformeerd over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording per 2021. Op 20 maart 2020 is de 'Notitie Rechtmatigheidsverantwoording van de Commissie Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden (BADO) gepubliceerd, waarin nadere invulling wordt gegeven aan de opbouw, rollen en verantwoordelijkheden en onderbouwing van de rechtmatigheids-verantwoording. Recent hebben ook de VNG en IPO een notitie gepubliceerd over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording met adviezen en best practises.

Wij hebben bij de interim-controle de voorbereidingen voor de rechtmatigheidsverantwoording met de afdeling F&C doorgesproken en documenten doorgenomen. De afdeling F&C heeft het Key Control Dashboard (KCD) opgesteld waarin significante financiële processen, risico's en beheersmaatregelen worden uitgewerkt. Dit Key Control Dashboard zal als basis dienen voor de interne controleafdeling voor de controle op rechtmatigheid. Wij benadrukken het belang van inzicht in het (financiële) rechtmatigheidskader. Rechtmatigheidsaspecten hierin moeten verankerd zijn in interne beheersing zodat hierop centrale toetsing en oordeelsvorming kan plaatsvinden.

We zien dat de controle op rechtmatigheid is belegd in de derde lijn. In lijn met het voornemen van afdeling F&C adviseren wij u mogelijkheden te onderzoeken om de zichtbare controle op rechtmatigheid in te richten in de eerste en/of tweede lijn, dit zodat de afdeling F&C zich meer kan richten op de controlerende en coachende rol. Het meer inrichten van beheersmaatregelen in de eerste en tweede lijn zorgt voor een meer preventieve borging, dan detecteren van mogelijke onrechtmatigheden achteraf.

Projectfase	Uitvoering	Status
1: Voorbereiding en plan van aanpak	2020 (Q2-Q3)	Afgerond
2: Voorbereiding benodigde besluitvorming	2020 (Q4)	Afgerond
3: Inrichten Verbijzonderde Interne Controle	2020 (Q4)	Onderhanden
4: Uitvoering controles en tussentijdse info	2021 Q2 – 2022 Q1	
5: Opstellen rechtmatigheidsverantwoording	2022 (Q2)	

Impact van Covid-19 voor de jaarrekening(controle) 2020

Gevolgen van Covid-19 leiden tot aandachtspunten in de jaarrekening(controle) voor de gemeente

Afgelopen periode hebben we met u en uw organisatie gesproken over de gevolgen van Covid-19 op uw jaarrekening(controle). Ook hebben we de interne beheersingsmaatregelen geëvalueerd en hierbij hebben we een aantal aandachtspunten geïdentificeerd:

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo)

Aanvragen werden al ingediend voordat het normenkader bekend was. Van belang is een goede vastlegging van de overwegingen binnen het normenkader wanneer een uitkering wordt toegekend en wanneer niet.

We hebben een procesbespreking gehouden waarin de ambtelijke organisatie ons heeft meegenomen in de stappen die de gemeente heeft gezet om snel doch getrouw en rechtmatig Tozo-uitkeringen te verstrekken. Onze conclusie van dit gesprek is dat de organisatie erg wendbaar is gebleken en dat tijdige de juiste stappen zijn gezet en de juiste procedures zijn ingericht. We zullen de getrouwheid (én rechtmatigheid) van de verstrekte uitkeringen controleren in de volgende controleblokken.

Prestatielevering bij uitgaande subsidies:

Afhankelijk van de omvang van een subsidie wordt veelal een subsidie verleend onder de voorwaarde van het uitvoeren van het beleid in overeenstemming met een begroting, budget of activiteitenplan. Als bepaalde activiteiten stil hebben gestaan (zoals een bibliotheek of een sportvereniging), dan zijn prestaties (deels) niet geleverd. Wij adviseren om beleid te bepalen en aan de raad voor te leggen hoe daar bij de afwikkeling van de subsidie mee om te gaan.

Prestatielevering bij zorginstellingen:

Bepaalde takken van zorg (zoals hulp bij huishouden en dagopvang), zijn maandenlang dicht geweest. Ook zijn gevallen bekend waarbij zorgleveranciers niet welkom waren vanwege het risico op verspreidingsgevaar. In deze gevallen is zorg (deels) niet geleverd, maar wél doorbetaald. De [VNG](#) heeft een notitie uitgebracht met oplossingsrichtingen om onrechtmatigheden te voorkomen.

De organisatie heeft inzicht in de nota's van zorgleveranciers die betaald worden op basis van geleverde zorg (reguliere 'productie') versus nota's van zorgleveranciers als 'continuïteitsbijdrage'. Wij adviseren over de afrekening van de continuïteitsbijdrage en mogelijke meerkosten afspraken te maken met de zorgleveranciers en deze ook schriftelijk vast te leggen.

Prestatielevering bij reguliere inkopen

Bij bepaalde 'typen' inkoop zullen prestaties niet of in mindere mate geleverd worden ten opzichte van de contractuele afspraken. Voorbeelden zijn beveiliging, catering en schoonmaak.

Ook prestatielevering gerelateerd aan reguliere inkopen staan in het vizier bij (o.a.) afdeling F&C. Dit is wel een arbeidsintensieve exercitie vanwege de grote omvang. Daarnaast is het onderliggende contract van belang. Immers indien in een contract rondom schoonmaak wordt afgesproken dat er (bijvoorbeeld) 40 uur schoonmaak per week wordt geleverd, dan heeft dat een ander effect m.b.t. prestatielevering, dan de situatie dat 'slechts' contractueel wordt afgesproken dat het gemeentehuis 'schoon' moet zijn. Op dit moment wordt hard nagedacht over oplossingsrichtingen om getrouwheidsfouten en onzekerheden te voorkomen voor deze type inkopen.

Impact van Covid-19 voor de jaarrekening(controle) 2020

Steunmaatregelen in brede zin

Diverse gemeenten en provincies hebben steunmaatregelen getroffen. Ook gemeente Oss heeft een aantal aanvullende regelingen getroffen voor onder andere ondernemers en voor cultuur- en welzijnsorganisaties. Om deze uitgaven 'rechtmatig' te verstrekken, moet het normenkader helder zijn en de raad moet hierin worden meegenomen.

Opzet, bestaan en werking van beheersingsmaatregelen

Zowel de impact van a) het op-afstand-werken en b) de nieuwe of aangepaste baten-lastenstromen leiden ertoe dat de interne beheersing verandert c.q. mee zou moeten veranderen.

Bijna alle beheersingsmaatregelen zijn hedendaags ingericht in diverse (digitale) applicaties. Hierdoor heeft het werken op afstand geen invloed gehad op de continuïteit van de interne beheersmaatregelen.

Wij vragen uw aandacht om bovenstaande aandachtspunten te adresseren in uw werkprocessen en hier actief op te acteren en de maatregelen te monitoren.

Herziene Standaard 540 inzake schattingen

Achtergrond van de herziening in ISA 540 voor de controle van schattingen

De IAASB heeft zijn standaard voor de controle van schattingen en toelichtingen daarop, ISA 540, herzien. Deze herziene ISA speelt in op wijzigingen in financiële-verslaggevingsstandaarden en een complexer bedrijfsklimaat die samen hebben geleid tot een toenemend belang van schattingen voor de gebruikers van jaarrekeningen en tot nieuwe uitdagingen voor opstellers en accountants.

De herziening heeft belangrijke implicaties voor het college dat verantwoordelijk is voor het opstellen van de jaarrekening

Deze herzieningen in ISA 540 kunnen belangrijke implicaties hebben voor het college dat verantwoordelijk is voor het opstellen van de jaarrekening en voor medewerkers die rechtstreeks betrokken zijn bij de bepaling of schattingen nodig zijn en, als dat het geval is, bij het afleiden van de (opgenomen of toegelichte) geldbedragen uit die schattingen.

Schattingen zijn geldbedragen die een essentieel onderdeel van de jaarrekening uitmaken. Zodra de noodzaak van een schatting erkend wordt, geldt de waardering van deze geldbedragen onder voorbehoud van schattingsonzekerheid als gevolg van inherente beperkingen in kennis of gegevens. Als gevolg daarvan kunnen de resultaten van de waarderingen sterk uiteenlopen. Uw proces en beheersingsmaatregelen voor het afleiden van de geldbedragen van schattingen brengen met zich mee dat er methodes (met inbegrip van modellen) moeten worden gekozen en toegepast waarbij gebruik wordt gemaakt van aannames en gegevens.

Hiervoor is het nodig dat u een beroep doet op uw eigen beoordelingsvermogen, hetgeen kan leiden tot complexiteit en subjectiviteit (met inbegrip van mogelijke vertekening) in uw waarderingen.

Door deze factoren kunnen uw schattingen gevoelig zijn voor materiële onjuistheden. Wij onderkennen de volgende schattingen in uw jaarrekening, die gevolgen zouden kunnen ondervinden:

- waardering van de vaste activa;
- waardering van de grondexploitaties;
- waardering dubieuze debiteuren;
- voorzieningen.

In veel gevallen zullen er wijzigingen zijn in de aard en de omvang van informatie. Wij, als uw accountant, verzoeken de ambtelijke organisatie informatie te verstrekken inzake uw proces en beheersingsmaatregelen voor:

- het vaststellen van de noodzaak van schattingen, bijvoorbeeld de transacties, voorwaarden of gebeurtenissen die aanleiding geven tot die schattingen;
- het afleiden van de geldbedragen voor schattingen en daarmee samenhangende toelichtingen.

In december 2020 zullen wij als voorbereiding op de jaarrekeningcontrole het proces voor totstandkoming van schattingen doornemen. Bij eventuele afwezigheid van deze processen en beheersingsmaatregelen kan uw jaarrekening gevoeliger worden voor materiële onjuistheden.

WNT-ontwikkelingen

Nieuwe WNT norm 2020

Het algemeen voltijds en voljaars bezoldigingsmaximum voor 2020 is met ingang van 1 januari 2020 verhoogd naar €201.000 (2019: €194.000).

Hogere WNT-normen voor uw externe functionarissen

Voor 2020 gelden voor externe topfunctionarissen hogere maxima dan voor 2019. De maxima per maand waarin is gewerkt zijn:

- voor de eerste zes maanden: €26.800 (2019: €25.900);
- voor de tweede zes maanden: €20.300 (2019: €19.600);
- met een maximum van €193 (2019: €187) per uur.

Er wordt een gemiddelde uurnorm tussen €187 en €193 berekend indien de periode betrekking heeft op zowel 2019 als 2020.

Voor zover ons bekend zijn er bij gemeente Oss geen externe topfunctionarissen. Wij adviseren u op korte termijn na te gaan of de huidige de afspraken voor 2020 passen binnen de gestelde WNT-normen.

Urenverantwoording van boekjaar 2020 noodzakelijk

Met ingang van 2020 dient ook de omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar te worden verantwoord. Een registratie van de door uw topfunctionarissen zonder dienstbetrekking per maand gewerkte uren is noodzakelijk om de vereiste toetsing aan de urennorm te kunnen uitvoeren en om aan de nieuwe verantwoordingsverplichting te kunnen voldoen. Daarnaast dient de bezoldiging voor nevenwerkzaamheden bij de WNT-instelling apart te worden gepresenteerd.

Verantwoordingseisen met betrekking tot de anticumulatieregeling zijn uitgebreid

Indien u een leidinggevende topfunctionaris in dienst heeft die ook bij een andere WNT-instelling een dienstbetrekking heeft als leidinggevende topfunctionaris, dan krijgt u te maken met de anticumulatieregeling van de WNT. Deze regeling, van kracht vanaf 2018, maximeert de totale bezoldiging uit meerdere dienstbetrekkingen bij meerdere WNT-instellingen, indien en voor zover zo'n dienstbetrekking is aangegaan of verlengd op of na 1 januari 2018.

Als deze situatie van toepassing is, dan dient in de WNT-verantwoording apart een aantal gegevens hierover te worden vermeld. Dit deel van de verantwoording is met ingang van 2020 uitgebreid. Raadpleeg voor een volledig overzicht van de op te nemen gegevens, inclusief invulinstructie, het Verantwoordingsmodel WNT 2020, tabel 1f, te vinden op www.topinkomens.nl.

Voor de volledigheid wijzen wij u erop dat deze gegevensuitvraag met betrekking tot de anticumulatieregeling géén onderdeel is van onze controlewerkzaamheden.

Wijzigingen WNT vanaf 2021

Het algemeen voltijds en voljaars bezoldigingsmaximum is voor 2021 verhoogd naar €209.000 (2020: €201.000). Voor topfunctionarissen zonder dienstverband worden de maxima €27.700 (2020: €26.800) per maand voor de eerste zes maanden, €21.000 (2020: €20.300) per maand voor de tweede zes maanden, en een maximum uurtarief van €199 (2020: €193).

Overige ontwikkelingen in wet- en regelgeving welke van belang zijn voor jaarrekeningcontrole

Notitie Hoofddijnen van het BBV

In de eerste helft van 2020 heeft de commissie BBV de geactualiseerde notitie 'Besluit Begroting en Verantwoording op hoofddijnen verklaard, externe verslaggeving voor decentrale overheden' vastgesteld. De oude notitie 'Raamwerk baten en lasten' uit 2016 is per dezelfde datum vervallen, die notitie was de opvolger van de originele notitie 'Uitgangspunten gemodificeerd stelsel van baten en lasten provincies en gemeenten' uit 2004.

Het doel van de notitie is het bevorderen van een eenduidige interpretatie en toepassing van de begroting en jaarstukken van gemeenten door het uitwerken van uitgangspunten en principes welke belangrijk zijn bij het opstellen en inrichten van deze stukken en waarom. Daarbij beperkt het document zich tot de financiële informatie. Centraal daarbij staan de principes die ten grondslag liggen aan het begrotingsstelsel dat voor gemeenten is voorgeschreven in het BBV.

Ook zijn de gepubliceerde vragen uit de vraag-en-antwoorderubriek in de notitie verwerkt. Er zijn geen nieuwe stellige uitspraken of aanbevelingen in de notitie opgenomen.

De notitie bevat een nieuw hoofdstuk voor de leden van de gemeenteraad, provinciale staten en algemeen besturen.

Vooruitkijkend

Samen met u toewerken naar een efficiënte jaareindecontrole

In deze paragraaf kijken we vooruit naar de jaareindecontrole van uw jaarrekening over 2020, naar de aandachtspunten in het [sociaal domein](#) en [overige aandachtspunten](#).

Daarnaast evalueren we de [samenwerking](#) voor een zo soepel en efficiënt mogelijk proces.

Sociaal domein heeft aandachtspunten in de controle

Het proces sociaal domein wordt extra geraakt door Covid-19. Ondanks dat afgelopen jaar de juiste stappen gezet zijn in het proces, gelden er aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole 2020.

Vanuit het Rijk is gevraagd om in de eerste maanden van de Covid-19-crisis de zorgleveranciers door te betalen, ook als er sprake was van geen of afwijkende zorglevering. Dit om te voorkomen dat de zorgleverancier zouden omvallen.

Voor de jaarrekeningcontrole kan dit gevolgen hebben voor de (on)rechtmatigheid in het kader van prestatielevering.

Wij adviseren u op korte termijn in gesprek te gaan met u zorgleveranciers om hier aanvullende afspraken over te maken. Afhankelijk van uw situatie zou u kunnen denken aan het opstellen van een addendum. Zie ook de rapportage van de [VNG](#) hierover.

Verantwoordelijkheden in de administratie van de centrumregeling WMO regio Brabant Noordoost-Oost gewijzigd

Met ingang van 1 januari 2020 is de centrumregeling WMO regio Brabant Noordoost-Oost gewijzigd. Hiermee zijn de voorheen deelnemende gemeenten per dit jaar zelfverantwoordelijk voor het verzorgen van de betalingen aan de zorgaanbieders. Binnen de centrumregeling resteert enkel de coördinatie van inkoopactiviteiten en de centrumfunctie voor de geestelijke gezondheidszorg.

In de controle werd voorheen gesteund op productieverantwoordingen en controleverklaringen welke centraal door de centrumregeling werden opgevraagd. Per dit jaar is gemeente Oss zelfstandig aan zet voor de verzameling en interpretatie van de productieverantwoordingen.

Centrumregeling Jeugd regio Brabant Noordoost

Gemeente Oss neemt deel aan centrumregeling Jeugd in de regio Brabant Noordoost, waarin gemeente 's-Hertogenbosch als centrumgemeente fungeert.

Binnen de centrumregeling zijn afspraken voor de timing van de verantwoording gemaakt. Tevens is inzichtelijk gemaakt welke zekerheid op de verschillende stromen in de jeugdverantwoording wordt verwacht. Belangrijkste element hierbij is dat de prestatielevering voor niet gecontracteerde zorg door de gemeente Oss zelf moet worden vastgesteld.

Zorg in natura

Voor de zorg in natura heeft het college voor 2020 gekozen om de prestatielevering van de zorg vast te stellen op basis van de in de gemeente ingerichte werkzaamheden en als sluitstuk gebruik te maken van de verantwoordingen van zorgleveranciers. Dit betekent voor onze controle dat al eerder inzicht bestaat in eventuele tekortkomingen en dat de afhankelijkheid van anderen afneemt.

Persoonsgebonden Budgetten

De verantwoording van de PGB-bestedingen wordt ontvangen van de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Voor 2020 zijn de volgende maatregelen getroffen om te waarborgen dat u tijdig de getrouwheid en rechtmatigheid van de PGB-bestedingen inzichtelijk heeft:

- Uitvoeren van cliënttevredenheidsonderzoeken.
- Navraag doen bij herindicatie in hoeverre de zorg daadwerkelijk is geleverd inclusief de evaluatie hiervan.

De getroffen maatregelen leiden ertoe dat het college verwacht als onderdeel van het reguliere jaarrekeningtraject een oordeel te kunnen geven over de PGB-bestedingen.

Ontwikkelingen voor de gemeente Oss

De prioriteitennota in plaats van een kadernota

Covid-19 houdt Nederland inmiddels een langere tijd in haar ban. Deze ontwikkeling doet grote aanspraak op de flexibiliteit en wendbaarheid van de gemeente. De focus verschuift van de lange, naar de korte termijn. Voor gemeente Oss heeft dit ertoe geleid dat in 2020 geen traditionele kadernota is opgesteld vooruitlopend op de begroting 2021, maar dat inzicht in werk en ambities gecombineerd zijn met de ontwikkelingen rondom Covid-19 tot een prioriteitennota.

De prioriteitennota toont een verschil tussen ambities en formatie. Dit wordt benadrukt middels een capaciteitsbehoefte van ruim 40 fte. Deze behoefte sluit aan met uw wens tot doorontwikkeling van de interne beheersomgeving. Er wordt daarnaast in de komende 10 jaar een uitstroom van 200 ambtenaren verwacht door pensionering. Dit onderschrijft de noodzaak tot het aantrekken van nieuwe ambtenaren. Wij merken hierbij op dat de uitstroom met name toeziet op ambtenaren met een hoog ervaringsniveau. Hiermee staat gemeente Oss voor een uitdaging om ambtenaren met voldoende ervaring aan te trekken.

Gemeente Oss wordt geconfronteerd met financiële uitdagingen, in combinatie met hoge ambities. Dit zorgt ervoor dat het noodzakelijk is om keuzes te maken. Uitgangspunt hierbij is dat investeringen zoveel mogelijk worden doorgezet om zodoende anticyclisch op de marktbeveging in te kunnen spelen. Dit brengt op korte termijn verhoogde financiële druk op de gemeente. Wij raden u aan binnen de mogelijke ruimte periodiek goed te blijven monitoren wat het effect is van structurele dan wel incidentele lasten. Dit met hierbij gekoppeld de beleidskeuzes vanuit de bestuurlijke prioriteiten en ambtelijke capaciteit.

Geplande investeringen beïnvloeden de financiële kengetallen

Een blik op de begroting 2021 – 2024 onderschrijft de financiële uitdagingen van de gemeente. De op korte termijn dalende schuldquote en dalende solvabiliteit laten een verslechtering in financiële positie zien welke zich in latere jaren herstelt.

Een negatieve structurele exploitatieruimte betekent dat de structurele lasten niet gedekt worden met structurele baten. De negatieve verwachting voor gemeente Oss toont dat de ruimte voor de gemeente om structurele tegenvallers op te vangen afneemt.

Covid-19 heeft een grote invloed op de begroting. De effecten van Covid-19 zijn tegelijkertijd moeilijk te voorspellen. Uw begroting gaat uit van een lastenstijging tussen €8,3 en €12,5 miljoen welke op basis van de septembercirculaire voor een deel gecompenseerd wordt door het Rijk.

De reserves dalen. Dit toont de verwachting dat de gemeente in komende jaren haar reserves aan zal wenden.

Kengetallen	Gemeente Oss			
	2019 (Jaarverslag)	2020 (begroot)	2021 (begroot)	2024 (begroot)
Netto schuldquote	35,46%	27,81%	40,97%	46,71%
Netto schuldquote gecorrigeerd	25,86%	20,67%	32,39%	38,72%
Solvabiliteit	38,33%	35,91%	34,23%	31,59%
Structurele exploitatieruimte	1,61%	-0,05%	-0,47%	0,00%
Weerstandscapaciteit (structureel)	€5,6 mln	€3,5 mln	-	-
Weerstandscapaciteit (Incidenteel)	€24,2 mln	€31,9 mln	-	-
Reserves	€119 mln	€117 mln	€116 mln	€112 mln

Gemeenschappelijke regeling Heesch West nog niet in exploitatie

Heesch West is in voorbereiding om een actieve exploitatie te worden. In de zomer van 2019 is het voorontwerp bestemmingsplan in procedure gebracht. Hierop is een groot aantal reacties binnengekomen van diverse belanghebbenden. De ontwikkelingen rondom het coronavirus hebben impact gehad op de planvorming rondom Heesch West. De hiermee gepaarde vertraging leidt ertoe dat in boekjaar, Heesch West nog niet als actieve exploitatie ingebracht zal worden.

Het effect van de vertraging op de voorziening en eventuele wijzigingen in het plan worden in het najaar 2020 inzichtelijk gemaakt.

Het controleproces en voorbereidingen voor de eindejaarscontrole

Om aan uw behoeften te kunnen voldoen en het proces voor de jaareindecontrole verder te kunnen verbeteren, vinden we het belangrijk om het proces periodiek te evalueren en onze bevindingen met u te delen.

Onze samenwerking

Gedurende onze interim-controle ondervonden we een goede samenwerking met uw team. Hierbij heeft een wisseling in uw team plaatsgevonden. Ondanks het werken op afstand ten gevolge van Covid-19 hebben wij de kennismaking en samenwerking als prettig ervaren.

Client Connect

Om u te ondersteunen bij uw voorbereidingen van de jaareindecontrole, hebt u een gedetailleerde lijst ontvangen van specificaties die in Client Connect moeten worden gezet. We hebben de lijst besproken met F&C. Een tijdige levering van alle items voor aanvang van de controle is nodig voor een soepel controleproces en om overschrijdingen te voorkomen.

Vroegtijdige toetsing (*early testing*)

Op uw verzoek gaan we met ons Delivery Centre vroegtijdig testwerkzaamheden op de opbrengsten en lasten uitvoeren. Op deze manier kunnen we de werkbelasting voor uw team beter over de komende maanden verdelen.

- Inleiding
- Kernboodschappen
- Controlekader
- Ontwikkelingen
- Vooruitkijkend

Vereiste communicatie

Vereiste communicatie grond van controlestandaarden	Controleplan	Rapportage interim-bevindingen	Accountants-verslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant.	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC.	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle.		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude.		●	●
Niet-naleven van wet- en regelgeving.			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management.			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college.			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op de financiële verslaggevingsproces.			●
Niet gecorrigeerde afwijkingen.			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de entiteit.			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's.	●		●

- Inleiding
- Kernboodschappen
- Controlekader
- Ontwikkelingen
- Vooruitkijkend

Inhoudsopgave

Inleiding	1	Specifieke onderwerpen	17
Kernboodschappen	2	Controleproces	18
Controlekader	3	Vereiste communicatie	19
Controleomgeving	4	Inhoudsopgave	20
Frauderisicobeheersproces	5		
IT-risico's en -beheersing	6		
Data-analyse	7		
Status per proces	8		
Ontwikkelingen	9		
Rechtmatigheid	10		
Impact van Covid-19	11		
Inzake schattingen	12		
WNT-ontwikkelingen	13		
Overige ontwikkelingen	14		
Vooruitkijkend	15		
Sociaal domein	16		

